Handlingsplan för traditionell musik och dans

Maj 2012

RFoD
Riksförbundet för folkmusik och dans

Svenska
Folkdansringen

Sveriges
Spelmäns
Riksförbund

ERIC SAHLSTRÖM INSTITUTET
NATIONELLT FOLKMUSIKCENTRUM I TOBO

Förord

Detta dokument är resultatet av ett längre arbete med att ta fram en handlingsplan för traditionell musik och dans i Sverige. Syftet är att dra upp riktlinjer och sätta upp mål och delmål för arbetet med att främja traditionell musik och dans i Sverige de kommande fem åren. I handlingsplanen inkluderas svensk folkmusik och -dans, musik och dans med rötter i andra traditioner så väl som världsmusik och -dans.

Arbetet med att ta fram handlingsplanen startade med en presentation av den norska motsvarigheten vid Sveriges Spelmäns Riksförbunds årsmöte 2006. Hösten samma år bildades en arbetsgrupp som drog upp riktlinjerna för det fortsatta arbetet och ett år senare söktes medel från Statens kulturråd, vilket beviljades i december 2008.

Framtagandet av handlingsplanen har under hela processen skett i nära samarbete mellan de tre riksorganisationerna för traditionell musik och dans: Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD), Svenska Folkdansringen och Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR). Viktigt samordnande organ har Eric Sahlström Institutet (ESI) varit. Arbetet har utöver bidrag från Statens kulturråd, finansierats av de enskilda organisationerna samt genom ett samarbetsavtal rörande remisstexten med Institutionen för kulturvetenskaper, Linnéuniversitet.

Handlingsplanen har föregåtts av flera förundersökningar inom några utvalda områden (se bilaga 1). Samtliga dessa finns tillgängliga på Eric Sahlström Institutets och organisationernas hemsidor (se bilaga 2), där även annat material kopplat till handlingsplansarbetet är tillgängligt. Flera av förundersökningarna har presenterats och diskuterats i olika forum med representanter från de områden som berörts, i några fall har även delar av arbetet med den övergripande handlingsplanen presenterats på liknande sätt. Det har också funnits möjligheter för organisationernas medlemmar att ta del av förundersökningarna via organisationernas hemsidor. Respektive författare står själv för förundersökningarnas innehåll och slutsatser.

Utöver dessa förundersökningar har diskussioner förts mellan organisationerna rörande genrens infrastruktur och vilka ekonomiska resurser som krävs för att genomföra de uppsatta målen. Främst har detta skett i en arbetsgrupp med representanter från de olika organisationerna samt för utbildningarna. De som medverkat i gruppen är: Lars Farago och Eva Rune (Riksförbundet för Folkmusik och Dans), Ingela Thalén och Ulf Svensson (Svenska Folkdansringen), Gunnar Brandin och Gun-Britt Hermansson (Sveriges Spelmäns Riksförbund), Pär Moberg (Musikhögskolan i Malmö), Michael Näslund och Maria Bojlund (Eric Sahlström Institutet) och Fil.dr. Karin Eriksson (sekreterare för handlingsplanen, Universitetslektor vid Institutionen för kulturvetenskaper, Linnéuniversitetet).

Handlingsplanen har remissbehandlats och i denna slutversion har vi beaktat de yttranden som lämnats.

Ett varmt tack vill vi rikta till Karin Eriksson för gediget arbete som sekreterare under framtagandet av remissversionen till denna handlingsplan.

Arbetsgruppen för Handlingsplan för traditionell musik och dans
Maj 2012

Innehållsförteckning

Inledning **3**
Traditionell musik och dans i Sverige **5**
Villkor och utmaningar 5
Genren och de kulturpolitiska målen 8
Översikt över handlingsplanen 9
Att synas och att bli sedd – synlighet och information **10**
Genren och media 11
Informationsspridning inom och utanför genren 11
Utbildning och förmedling **13**
Utbildning 15
Kursverksamhet och fortbildning 16
Att uppträda och arrangera – arrangörer och yrkesverksamma **17**
Arrangemang 18
Yrkesverksamma 19
Att utforska och ta tillvara en genre – arkiv, dokumenta-tion och forskning **21**
Arkiv och dokumentation 22
Forskning och förkovran 23
Stöd, uppföljning och fördjupning **25**
Uppföljning och fördjupning 25
Stöd och resurser 27
Det fortsatta arbetet **29**

Bilaga 1 Handlingsplanens förarbeten **30**
Bilaga 2 Hemsidor med mer information **31**

Inledning

Musik och dans med rötter i traditionell musik är ett viktigt inslag i det svenska kulturlivet. Tillsammans bidrar dansare, musiker, arrangörer, publik, instrumentmakare och andra till ett rikare kulturliv, samtidigt som den enskildes vardag och helg berikas genom eget utövande såväl som avnjutande av dansen, musiken och sången i det privata och i det offentliga.

Vår vision är att traditionell musik och dans i alla dess former ska frodas och utvecklas på egna villkor. Vi vill att den traditionella musiken och dansen ska vara en självklar del i den svenska kulturpolitiken, att såväl amatörer som yrkesverksamma ska ha goda möjligheter att utöva sin musik och dans i många olika sammanhang och att det ska finnas goda möjligheter för en bredare allmänhet att komma i kontakt med genren. Vi ser det som självklart att detta arbete inkluderar musik och dans med rötter i andra kulturer såväl som den svenska, liksom världsmusik och -dans där traditionella former samsas med andra genrer och ger upphov till nya möten och upplevelser. Vi anser att olika former och utseenden inom traditionell musik och dans berikar och stärker varandra, snarare än att de utgör ett hot mot varandras existens och särart. Vi ser vidare att det behövs flera olika typer av insatser för att uppnå dessa visioner.

Arbetet med att bevara och utveckla traditionell musik och dans i Sverige har en allt svårare finansiell situation. Här behövs ökat offentligt stöd till arrangörer, yrkesverksamma artister och amatörorganisationer, liksom genrespecifikt stöd till exempelvis genrecentra och andra institutioner som i dag tar ett stort ansvar för genrens fortlevnad. Kulturpolitiken bör bejaka de traditionella kulturerna, mångfalden, yrkesverksamheten och värdet av de enorma insatser som görs med ideellt arbete i dag och i framtiden.

Framtagandet av handlingsplanen har drivits av en stark önskan att stärka och vidareutveckla genren på flera olika plan. Ambitionen är att samla företrädare för traditionell musik och dans och genom ett gemensamt arbete sammanställa och konkretisera de målsättningar som är nödvändiga för genrens fortsatta utveckling. Genom detta vill vi säkra den traditionella musikens och dansens plats i det svenska kulturlivet och -utbudet. I planen läggs flera mål och delmål fram för den kommande femårsperioden, samt ges förslag på hur dessa mål kan uppfyllas. Målen rör sig inom ett brett spektrum, som i sig avspeglar genrens bredd och djup. De kan alla samlas under tre övergripande huvudmålsättningar, vilka sammantaget utgör kärnan för vad vi anser är viktigt för genrens fortsatta utveckling och framtid.

Vi vill främja traditionell musik och dans i alla dess former genom att verka för att:

1) genren erkänns som en viktig del i det svenska kulturlivet och därmed prioriteras i större utsträckning än i dag inom kulturpolitiken
2) genrens utövare, arrangörer, yrkesverksamma och ideella ges förutsättningar att utveckla en mångfacetterad och kvalitativ musik- och dansmiljö
3) genren är tillgänglig för den breda publiken på ett sådant sätt att dess omfång och djup kommer till sin rätt och uppmuntrar till eget utövande

Arbetet med att uppnå dessa mål vill vi ska genomföras på ett sådant sätt att genrens många olika kvaliteter – alltifrån de konstnärliga och estetiska uttrycken till genrens sociala och identitetsskapande aspekter – kommer till sin rätt. Vi vill också att arbetet med att främja traditionell musik och dans präglas av en önskan att levandegöra och utveckla de immateriella kulturarven.

Traditionell musik och dans i Sverige

Traditionell musik och dans i alla dess former utgör i dag en av flera genrer i det svenska musik- och danslivet. Inom genren samsas företrädare för musik och dans med starka kopplingar till Sverige och andra kulturer, utövare som lägger stor vikt vid äldre traditioner och utövare som aktivt samverkar med andra genrer och skapar nya, spännande former och upplevelser. Typiskt för genren är dess närhet mellan musiken och dansen, mellan amatörer och yrkesverksamma och mellan musik- och danstraditioner från många delar av världen. Det är dessutom en genre som engagerar såväl unga som gamla, amatörer som yrkesutövare, åhörare, arrangörer, instrumentmakare med flera. Inom genren samsas därmed utövare som precis har börjat ta sina första steg med artister som har en nationell och internationell karriär med spelningar runt om i världen.

Idén om vad vi betraktar som traditionell musik och dans formades under slutet av 1700-talet och under tidigt 1800-tal i samband med att begrepp som folkvisa, folkdans, folkmusik och liknande togs i bruk. Sedan dess har det som tidigare betraktades som folkets musik, allmogens musik, både tagit klivet upp på scen och in i föreningsverksamhet samt högskolor och kulturinstitutioner av olika slag. I dag har både musiken och dansen intagit flera olika skepnader och utvecklats och förts vidare på många olika sätt, påverkade av samtida modeströmningar och ideologier.

När vi i dag möter traditionell musik och dans sker det i olika sammanhang – alltifrån dansen runt midsommarstången via konsertsalarna till den stora festivalen. Vår relation till genren kan också skifta, från publik till utövare till arrangör. Genom såväl musik och dans med rötter i andra kulturer som ett ökat intresse för världsmusik och -dans har genren i Sverige breddats och berikats och genom det skapat nya möjligheter och uttrycksformer.

Vi vill understryka att när vi i den här handlingsplanen talar om ”genren” och om ”traditionell musik och dans” så avser vi hela det spektrum med uttryck som inkluderas i ovanstående. Gemensamt för samtliga dessa former av musik och dans är att de i mindre eller större utsträckning baseras på traditionella musik- och dansformer vilka i sin tur alltid har påverkats och påverkat andra musik- och dansstilar på olika sätt. Det innebär att vi inom fälten folkmusik, folkdans, världsmusik och världsdans inkluderar både utövare som ligger nära ett äldre utförande av musiken och dansen och utövare som aktivt arbetar med nya former, uttryck och överbryggningar mellan flera genrer och kulturer.

För oss är därför traditionell musik och dans till sin kärna en mångfaldsrik genre som utformats och utformas i mötet med andra genrer och kulturer och att detta i sig legat till grund för musikens och dansens särart och därmed också utgör en essentiell del i genrens fortsatta utveckling.

Villkor och utmaningar

Ser vi till de strukturer inom vilka traditionell musik och dans tar sin plats i dagens samhälle framträder en intrikat väv som sträcker sig från det privata utövandet i hemmen, via spelmanslag och -stämmor, lokala arrangörer av konsert- och danskvällar och festivaler, till institutioner och organisationer av olika slag, utbildningar på eftergymnasial nivå och inom högskola och universitet och rikstäckande kulturpolitik. Inom genren förekommer därmed både verksamheter som är starkt utåtriktade och

sådana som mer handlar om det egna utövandet. Tillsammans skapar dessa ett pussel där varje bit utgör en viktig del i helheten och där varje del både är förutsättningar för och ömsesidigt beroende av övriga delar för att genren ska fortsätta att utvecklas.

Genrens intresseorganisationer är organiserade nationellt, regionalt och lokalt genom exempelvis spelmansförbund, lokala folkdanslag och arrangörsföreningar. Genren är också en del av ett större nordiskt, europeiskt och globalt sammanhang, samtidigt som den lokala förankringen är viktig för många.

Det finns i dag möjlighet att från gymnasial nivå och uppåt fördjupa sig både som musiker och dansare, även om musikerna har ett större utbud att välja ur. För att få den bredd som är önskvärd med såväl aktiva amatörer som yrkesverksamma med möjligheter att leva på sitt utövande, krävs att rekryteringen till genren fungerar och att det är möjligt att förkovra sig på alla utbildningsnivåer. Viktiga förutsättningar för att rekrytera barn, unga och vuxna handlar om genrens representation inom såväl utbildningsväsendet som i media, att det finns möjligheter till fördjupning inom den frivilliga musik- och dansundervisningen, möjligheter till studier på eftergymnasial nivå, på folkhögskolor, yrkeshögskolor och inom universitet och högskola. Det krävs också att genren kan erbjuda ett intressant och kvalitativt kursutbud som sträcker sig från nybörjarnivå till ledarskapsutbildningar, samt att övriga förutsättningar som exempelvis ändamålsenliga lokaler och marknadsföringsmaterial finns på plats.

För rekryteringen är det också viktigt att genren är närvarande i det offentliga rummet och på nya arenor av olika slag. Detta underlättar för den enskilde att komma i kontakt med genren, vilket i sig är ett viktigt första steg mot ett djupare engagemang och deltagande.

Viktigt för genren är att den kan fungera som en etablerad del i kulturlivet, att den har ett ekonomiskt och institutionellt stöd på nationell, regional och lokal nivå som motsvarar andra kulturgenrers. Det är också viktigt att genren finns företrädd inom kulturliv och -politik i de sammanhang som påverkar genren och att genren arbetar i nära samverkan med andra organisationer och genrer, inte minst för att underlätta arbetet med att uppfylla gemensamma genreöverskridande målsättningar.

Förarbetena till denna handlingsplan har inriktat sig på att beskriva och lyfta fram utvecklingspotentialer – men även problemområden. Bilden som framträder stärker vår tro på en genre med stora potentialer och bekräftar samtidigt våra farhågor att det inom flera områden finns viktiga problemställningar att ta tag i för genrens fortlevnad och fortsatta utveckling. Sammantaget ger förundersökningarna en kartbild fylld med stora och små utmaningar för genren på alla nivåer.

Till problemområdena hör en svår arbetssituation för många pedagoger och yrkesverksamma musiker och dansare. Inom utbildningsområdet bygger genrens närvaro ofta på en enskild persons intresse och kunskap. Samtidigt har flera utbildade pedagoger med specialkunskaper i traditionell musik och dans små möjligheter att utnyttja dessa i sin yrkesgärning. Studien om yrkesverksamma musiker och dansares villkor visar vidare på en arbetssituation där stora delar av den tid som läggs ner på förberedelser, resor, bokningsarbete och liknande, inte på långa vägar kan bäras av den ersättning som betalas ut. För flera blir det därmed ett heltidsarbete som ersätts med deltidslön.

Litet eller obefintligt stöd till arrangörer kombinerat med att genrens publik inte är van vid att betala höga entréavgifter gör det problematiskt för många arrangörer att

ge rimliga ersättningar. Det finns också stora svårigheter för många arrangörer – särskilt festivalarrangörer men även spelmansstämmor – att finna stödformer som är anpassade till deras behov. Detta är olyckligt med tanke på festivalernas stora betydelse för såväl publik, utövare som lokalsamhället.

Genren har sedan länge en etablerad bas av amatörer med verksamheter och organisationer knutna till dem. Amatörledet är brokigt och sträcker sig från nybörjare till personer med ett kunnande i nivå med flera av dem som arbetar yrkesmässigt med genren. Närheten mellan amatörer och yrkesverksamma bidrar dessutom starkt till genrens kärna; jämfört med andra genrer är denna närhet mellan amatörer och proffs ovanligt utvecklat. Amatörverksamheten är också ofta ett steg på vägen till att välja genren som sitt yrke. Ideella är vidare en viktig bas för de yrkesverksammas arbetsmarknad. Det är därför av vikt att amatörer och ideella verksamheter stärks och utvecklas. I detta arbete krävs insatser som handlar om förkovran i form av kursverksamhet, att genrens eldsjälar blir uppbackade och får stöd i sitt arbete och att det offentliga stödet till amatörkulturorganisationerna höjs.

Det är alltså viktigt att det finns en stabilitet inom hela den väv som genren består av och att de utvecklingspotentialer som finns inom samtliga delar tas tillvara, vårdas och utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt. Även om detta i första hand är genrens ansvar, är det också ett gemensamt intresse för hela samhället att den traditionella musiken och dansen i alla sina former får fortleva och utvecklas. Detta ligger väl i linje med de krav och riktlinjer som dras upp i Unescos konvention om det immateriella kulturarvet.

Traditionell musik och dans har både för den enskilde och för gruppen en viktig identitetsskapande funktion. Kunskaper och kännedom om den egna kulturen stärker kontakten och nyfikenheten för andra kulturer och öppnar upp för skapandet av mötesplatser mellan personer med olika kulturella och etniska bakgrunder. Det egna kulturarvet, i vilket traditionell musik och dans är en del, blir därmed ett viktigt led för att förstå både den egna och andras kulturer.

Traditionell musik och dans öppnar också upp stora möjligheter till eget utövande. För den enskilde kan därför genren spela en stor roll både genom kulturupplevelser av olika slag och som en möjlig väg att uttrycka sig i musik, sång och dans. Utifrån ett samhällsperspektiv bidrar genren till en rikare fritid för många utövare och stärker människors trygghet.

Genren och de kulturpolitiska målen

De nuvarande nationella kulturpolitiska målen framhåller att:

> Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.
>
> För att uppnå målen ska kulturpolitiken:
>
> - främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
> - främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
> - främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
> - främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
> - särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.
> (http://www.kulturradet.se/sv/om-kulturradet/kulturpolitiska_mal/)

Vi anser att arbetet med traditionell musik och dans i alla dess former väl uppfyller samtliga ovanstående kulturpolitiska målsättningar och att de målsättningar och åtgärdsförslag som vi i den här handlingsplanen föreslår ligger i linje med de intentioner de kulturpolitiska målen ger uttryck för.

Om vi emellertid ser till hur man kulturpolitiskt har agerat för att ge stöd och bidrag till genren framträder en annan bild. Av 1 570 255 380 kr som av Kulturrådet under 2009 fördelades till professionell verksamhet inom musikområdet gick 43 046 820 kr (2,74 %) till svensk folkmusik och 29 277 720 kr (1,86 %) till annan folk- och världsmusik (se cirkeldiagram nedan). Det vill säga mindre än 5 % av det totala stödet till musiklivet gick till traditionell musik. Största delen gick till konstmusik (totalt 1 289 480 950 kr, 82,12 %). Analysen visar dessutom att det inte har flyttats över stöd från svensk folkmusik till världsmusik. (Ahlbäck m fl 2012)[1]

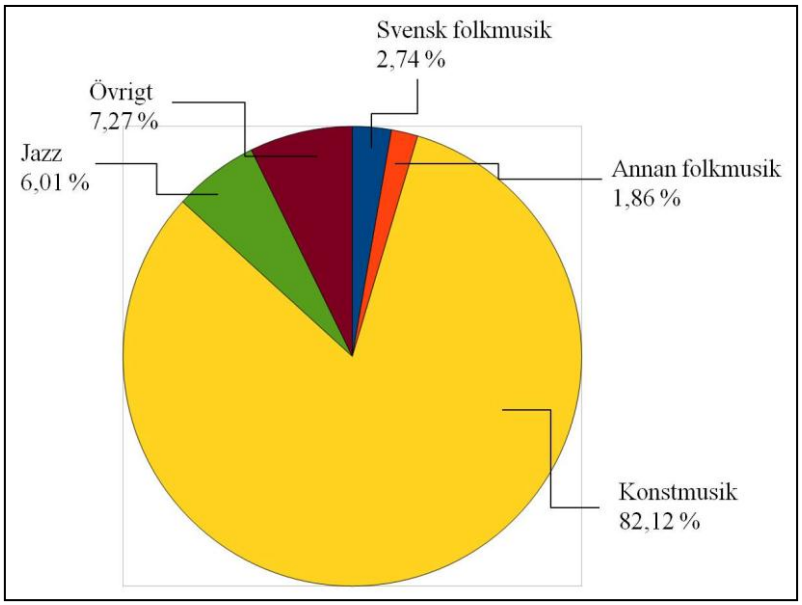

[1] Den undersökning som gjorts på uppdrag av Handlingsplanen har mött kritik för att den inte på ett tillräckligt tydligt sätt skiljer mellan länsmusikorganisationernas verksamhet och övriga regionala verksamheter. Även om denna kritik i något fall kan vara befogad anser vi att helhetsbilden som undersökningen ger är den hittills bästa genrejämförelse som gjorts av resursfördelningen inom musiklivet. Undersökningen har gjorts med mycket stor noggrannhet och det är lätt att följa de bedömningar som gjorts om genreuppdelning via det bakgrundsmaterial som publicerats.

Samtidigt bör det faktum att Sverige i januari 2011 ratificerade Unescos konvention om det immateriella kulturarvet innebära att stödet till traditionell musik och dans utökas. Konventionens riktlinjer och förslag ligger väl i linje med den här handlingsplanen, vilket motiverar en översyn över formerna för och omfattningen av det offentliga stödet som kommer genren till del.

Översikt över handlingsplanen

Utifrån de tre huvudmålsättningar som ligger till grund för handlingsplanen och de förändringar som framträder i de olika förundersökningarna har fem delområden identifierats. Till varje delområde har en eller ett par övergripande mål för området samt delmål tagits fram, kompletterade med förslag på åtgärder för att uppfylla dem. Delmålen och åtgärdsförslagen avser den kommande femårsperioden. Vissa av dessa åtgärder går att genomföra inom nuvarande resurser och ramar, medan andra kräver ytterligare stöd. För en mer detaljerad genomgång inom de områden som förundersökningarna behandlar, hänvisas till dessa. De fem delområdena i handlingsplanen är:

- Att synas och att bli sedd – synlighet och information
- Utbildning och förmedling
- Att uppträda och arrangera – arrangörer och yrkesverksamma
- Att utforska och ta tillvara en genre – arkiv, dokumentation och forskning
- Stöd, uppföljning och fördjupning

Denna handlingsplan är och ska vara ett levande dokument. Det innebär att handlingsplanens olika delar behöver följas upp och vid behov revideras både under och i slutet av den kommande femårsperioden. Organisationerna har för avsikt att skapa ett nätverk kallat Nationellt råd för traditionell musik och dans med ansvar för detta arbete. Detta nätverk beskrivs mer i detalj i handlingsplanens avslutande kapitel Det fortsatta arbetet.

Att synas och att bli sedd – synlighet och information

Genrens synlighet och närvaro i olika sammanhang är en viktig pusselbit i dess fortlevnad och fortsatta utveckling. Att både förvalta de arenor där genren redan är närvarande och att söka nya vägar för att synliggöra genren blir därför centrala frågor i sammanhanget. Men synlighet kräver resurser för att genomföra produktioner och att informera om de evenemang som arrangeras. En balanserad mediebevakning kräver medieaktörer med insikt om det som de skriver om, samtidigt som det finns ett stort behov av fler inom genren som på ett initierat sätt kan medverka i media i olika former och/eller förse media med underlag och material av olika slag.

Genrens företrädare anser att medias bevakning är dålig. Bevakningen är av ytlig och tillfällig art och i första hand täcks festivaler och besök av världsstjärnor. Större profilevenemang så som den nya Folk- och världsmusikgalan och etablerade evenemang så som de större spelmansstämmorna och festivalerna bevakas mycket sällan i rikspressen. Vi vill ha en bredare, djupare och mer kvalitativ bevakning och synlighet av genrens evenemang och tillställningar i det offentliga rummet, för att ge en mångsidig och nyanserad bild av traditionell musik och dans i Sverige.

Avsaknaden av en bred, regelbunden och nyansrik bevakning av genren inom media har i förundersökningarna också lyfts fram som en av flera orsaker till svårigheterna till att få fler att bli intresserade av att spela och dansa. En ökad kunskap om genren i bredare folklager torde också vara ett viktigt led för att skapa ett intresse för musiken och dansen och därmed bidra till en mer stabil arbetsmarknad för arrangörer, yrkesverksamma musiker och dansare och specialutbildade pedagoger.

Bevakningen av genren i media har de senaste åren präglats av bilden av traditionell musik och dans som en symbol för ett homogent och statiskt svenskt kulturarv. Vi motsätter oss kraftigt en sådan bild. Dels skiljer sig den svenska traditionen åt mellan olika geografiska platser i Sverige. Dels visar vår erfarenhet av och kunskap om genren att den alltid har ingått i ett större sammanhang och alltid gett och tagit emot impulser från när och fjärran. Den musik och dans som i dag inom vissa ideologiska kretsar står som symbol för ”det svenska”, är i sig resultatet av en längre process av mångkulturella möten. Sådana möten har haft och har en avgörande betydelse för uppkomsten av de stildrag som idag kännetecknar traditionell musik och dans i Sverige. Fortsatt utbyte med andra kulturer inom och utanför Sverige bör främjas och inte motverkas.

I förundersökningarna har även behovet att internt inom genren öka informationsutbytet om kurser, konserter och andra tillställningar lyfts fram. Det skulle både stärka genrens utövare genom att visa på genrens bredd och öka möjligheterna för satsningar av olika slag, exempelvis genom att ge ett bättre underlag för mer specialiserad kursverksamhet.

Som ett led i detta arbete har vi identifierat två områden där det krävs särskilda insatser under den kommande femårsperioden. Dessa riktar in sig på genrens plats inom media och offentligheten och genrens behov av att sprida information om olika arrangemang och aktiviteter inom och utanför folkmusik- och dansmiljön. Sammantaget menar vi att dessa insatser leder till en större synlighet både inom och utanför genren samt en starkare plats för genren inom kulturlivet i vidare bemärkelse. Vi anser också att dessa satsningar på sikt kan få effekter även inom andra områden, exempelvis en starkare närvaro för genren inom utbildningsväsendet. I anslutning till

detta bör även betydelsen av att utveckla nya arrangemangsformer och arenor för genren tas upp som en viktig del i genrens synlighet. Dessa behandlas mer utförligt inom delområdet Att uppträda och arrangera – utbud och yrkesverksamma.

Mål:

- en starkare och mer kvalitativ plats för genren i det mediala och offentliga rummet
- väl fungerande informationsspridning inom genren och mellan genrens organisationer och olika aktörer på nationell, regional och lokal nivå

Genren och media

Under de kommande fem åren vill vi förbättra förutsättningarna för genren att få en relevant, kunskapsbaserad, initierad och bred bevakning inom samtliga mediala former. Vi vill också att genren på ett naturligt sätt blir en del av ett bredare kulturliv och -utbud och att genren tar plats i de diskussioner och resonemang som förs i det offentliga rummet.

Delmål 1

Stärka kunskapen om traditionell musik och -dans i bred bemärkelse hos dem som bevakar genren i media eller på andra sätt sprider information om genren i det offentliga rummet.

Åtgärder:

a) organisationerna verkar för att genrens företrädare får ökade kunskaper i och verktyg för att hantera kontakter och förse media med relevant och väl underbyggt material och själva deltar i den offentliga diskussionen
b) organisationerna bidrar till att på kort och lång sikt öka kunskaperna hos journalister och andra som bevakar genren i media

Informationsspridning inom och utanför genren

Informationsspridning handlar både om att öka kunskapen inom genren om det utbud och de möjligheter till aktiviteter som finns och att finna vägar för att nå ut med information i bredare kretsar. Olika evenemang har dessutom olika behov av informationsspridning och det är stor skillnad mellan större profilevenemang såsom Folk- och världsmusikgalan och den mer intima viskursen. Nationella, regionala och lokala arrangörer är också beroende av väl utvecklade informationskanaler för att driva sin verksamhet.

Genren behöver utveckla olika former för informationsspridning anpassad till olika nivåer. Genom detta ökas genrens synlighet och möjlighet nå en bredare publik. Dessutom ökar möjligheterna för de som i dag är aktiva inom genren att få en större kännedom om aktiviteter och arrangemang som genomförs på nationell, regional och lokal nivå.

Delmål 2
Utveckla formerna för att sprida information inom och utanför genren.

Åtgärd:

a) organisationerna verkar för att utveckla befintliga former för att gemensamt tillgängliggöra och sprida information om arrangemang och aktiviteter på nationell, regional och lokal nivå och kontinuerligt bevaka och utveckla nya former för informationsspridning, exempelvis i sociala medier

Utbildning och förmedling

Genrens närvaro inom för-, grund- och gymnasieskola, liksom inom eftergymnasiala utbildningar, folkhögskolor, yrkeshögskolor, högskolor och universitet är avgörande för att stärka genrens plats i samhället i stort. Både den obligatoriska och den frivilliga skolan utgör viktiga inkörsportar till genren, särskild för barn och ungdom. Det är i dag möjligt att gå igenom hela sin skolgång utan att komma i kontakt med traditionell musik och dans. Det gäller musik och dans från Sverige, men i ännu större utsträckning musik och dans från andra kulturer. Skolan har en bildningsroll beträffande traditionell musik och dans som inte är uppfylld. Skolan har också en stor roll att fylla för nyrekrytering av musiker, dansare och sångare, liksom för vidare förkovran inom genren för såväl amatörer som yrkesverksamma. Genrens svaga ställning inom utbildningsväsendet har sannolikt försvårat rekryteringen av yngre utövare, och därmed negativt påverkat elevunderlaget för exempelvis eftergymnasiala utbildningar med inriktning mot traditionell musik och dans.

Det finns inom nuvarande styrdokument goda möjligheter till att inkludera traditionell musik och dans i undervisningen. Genren lämpar sig dessutom mycket väl i skolans strävan att arbeta för mångfald och främja förståelsen för andra kulturer.

Det är inte rimligt att i dagsläget arbeta för att styrdokumenten ska bli mer detaljerade rörande vad som ska och inte ska förekomma i undervisningen. Den senaste omstruktureringen av skolan och av lärarutbildningen kommer sannolikt också att påverka genren, även om de långtgående konsekvenserna av detta ännu inte är klarlagda. Här finns flera frågetecken runt vilka konsekvenser dessa omstruktureringar får för de estetiska ämnena i stort och därmed också för genrens plats i undervisningen.

Gemensamt för flera av skolformerna är dessutom att genrens närvaro är starkt beroende av enskilda pedagogers intressen, kunskaper och engagemang – vilket gör att genrens plats i undervisningen är starkt individberoende och därmed extra sårbar. Några orsaker som lyfts fram i förarbetena handlar om brist på kvalificerade pedagoger, brist på bra undervisningsmaterial och svårigheter för pedagoger med folkmusik och -dans som specialitet att få arbeta med genren i sin yrkesroll.

På ett flertal folkhögskolor och yrkeshögskolor med stor geografisk spridning finns idag utbildningar inom genren. Av dem kan nämnas Malungs folkhögskola, som haft stor inverkan på folkmusikklimatet sedan folkmusikutbildningarna startade där 1978.

1976 startade Kungliga Musikhögskolan i Stockholm utbildningar i folkmusik. Idag kan man utbilda sig till musiker eller pedagog inom folk- eller världsmusik vid fyra av Sveriges musikhögskolor och Dans- och Cirkushögskolan tillhandahåller utbildningar i folkdanspedagogik.

Det finns i dag några nätverk vars syfte är att stödja och främja de pedagoger som på olika sätt är verksamma inom genren. Hit hör pedagognätverket som Eric Sahlström Institutet och Riksförbundet för Folkmusik och Dans driver gemensamt, i vilket ett tidigare sångleksnätverk ingår. Eric Sahlström Institutet ansvarar också för ett nyckelharpspedagognätverk och ett nätverk för folklig sång. Samarbete finns även mellan musikhögskolorna via bland annat Nordtrad. Folkhögskolorna har också haft gemensamma möten även om det i dagsläget inte finns ett fast samarbete.

Det har i förarbetena också påpekats att dansen har en betydligt svagare ställning än musiken, liksom att det finns stora svårigheter att få undervisning på andra instrument och musik- och danstraditioner än de västerländska. Även förmedling av kunskaper om traditionella instrument anges som bristfällig.

För att stärka genrens närvaro inom utbildningsväsendet på alla nivåer, både på en mer generell basis och genom att ge stöd till de elever och studenter som har ett särskilt intresse och behov av fördjupning, krävs insatser inom flera områden. Detta måste betraktas som ett långsiktigt arbete som är beroende av att flera olika instanser samverkar till att uppnå dessa mål. På sikt vill vi att genren ska vara närvarande i samtliga utbildningsnivåer och att ett stort antal kulturers dans och musik finns representerade i kulturskolorna i hela landet. Ett steg i denna riktning är Svenska Folkdansringens projekt Folklig dans i skola, som är en del i utvecklingsprogrammet Dans i skola. Kunskaper om genren behöver inkluderas i lärarutbildningarna från förskola och vidare. Vi ser också att det finns ytterligare möjligheter för genren inom skolväsendet genom satsningen Skapande skola.

En viktig del i att stärka genren är vidare att stärka dem som redan är aktiva. Detta kan bland annat ske genom fortbildnings- och förmedlingsinsatser av olika slag liksom kortare och längre kurser riktade till såväl barn och ungdom som vuxna. Dessa utgör ett led i att sprida den kunskapsbank som finns om genren och ger möjligheter för ytterligare fördjupning och förkovring.

Redan i dag anordnas kurser – särskilt inom musik- och dansområdet – runt om i landet på olika nivåer. Kurserna är en viktig del och har för många spelat en stor roll som inkörsport till genren. Dessa anordnas ofta genom lokala initiativ och i samarbete med exempelvis olika studieförbund. Exempel på kursverksamhet som riktar sig till barn och ungdom är de låtverkstäder som arrangeras på olika håll i landet, där satsningen vid Hälsinge Låtverkstad varit förebild för många och där det nu finns flera exempel såsom Folkbeat i Värmland, Upplands Låtverkstad och World Wide Orchestra i Göteborg. Hit hör även projektet Världens musik och dans som syftar till att synliggöra folk- och världsmusik och folk- och världsdans och genom detta göra genren tillgänglig för fler. Projektet bedrivs i dag i flera delar av Sverige.

Ansvaret för världens största internationella folkmusikläger ETHNO, som samlar ungdomar från stora delar av världen för att spela och umgås, ligger efter nedläggningen av Rikskonserter numera hos Folkmusikens hus i Rättvik. Vi menar att lägret är en riksangelägenhet och en mycket viktig del inom barn- och ungdomsverksamheten och att dess fortlevnad måste säkras på bästa möjliga sätt. En motsvarighet till ETHNO inom dansområdet har initierats av Svenska folkdansringen. Inom kurser riktade till vuxna startade Sveriges Spelmäns Riksförbund 2010 en serie med träffar inom projektet Allsvenskan i folkmusik. På professionell nivå bör utbildning och fortbildning för musik- och danspedagoger samt musiker fortsatt handhas och utvecklas av dans- och musikhögskolor.

Sedan 1970-talet har studieförbunden haft en mycket viktig roll för genren i att stödja och arrangera kurser, även om betydelsen minskat i detta avseende sedan dess. Flera av studieförbunden är samarbetspartner för kursverksamheter. Samtliga tre riksorganisationer för traditionell musik och dans har deltagit i bildandet av Kulturens Bildningsverksamhet. Folkbildning är ett område som behöver utvecklas och fördjupas ytterligare i arbetet med att följa upp handlingsplanen.

För att den undervisning som bedrivs i kursverksamheten ska vara av så bra kvalitet som möjligt krävs kvalificerade pedagoger och tillräckliga ekonomiska möjligheter till att engagera dem. Utöver kurser ämnade som förkovring inom amatörleden är det viktigt att det finns möjligheter för kursledare att kunna utvecklas vidare och ha tillgång till kurser på olika kunskapsnivåer.

Mål:

- genren är representerad på alla nivåer inom utbildningsväsendet och inom alla relevanta ämnesområden
- genren bedriver ett aktivt arbete för att förkovra sina egna medlemmar

Utbildning

Under den kommande femårsperioden är det några områden som i första hand bör prioriteras. Det rör särskilt olika former av stöd och uppmuntran för dem som nu undervisar i genren, men även insatser syftande till att underlätta för andra pedagoger att arbeta med traditionell musik och dans i sin undervisning.

Vi vill öka möjligheterna för genrens representation inom utbildningsväsendet, bland annat genom att ta fram bra undervisningsmaterial och genom att få in utövare utanför skolan att verka i skolan. Särskilt viktigt i detta arbete är att andra kulturers musik och dans blir en del av undervisningen och att det finns tillgång till pedagoger som kan undervisa inom dessa områden. I förarbetena till handlingsplanen har förskolan och vikten av att stödja och stimulera nu verksamma pedagoger identifierats som rimliga startpunkter i detta långsiktiga arbete.

<u>Delmål 3</u>

Genom riktade insatser stödja nu verksamma pedagoger inom svensk och andra kulturers traditionella musik och dans, stärka närvaron av inom genren kvalificerade pedagoger och utövare i för-, grund- och gymnasieskola samt inom de frivilliga undervisningsformerna.

Åtgärder:

a) organisationerna ansvarar för de nationella pedagognätverken och utvecklar samarbetet mellan dem
b) organisationerna arbetar för att i samverkan med lärarutbildningarna finna former för fortbildning med syfte att ge ökad genrebredd för redan verksamma pedagoger med inriktning traditionell musik och dans och för att finna former för pedagogisk påbyggnad och fortbildning för utövare som redan i nuläget innehar stora genrekunskaper

Delmål 4
Se över och verka för att genren – oavsett närvaron av en specialintresserad pedagog eller ej – får en starkare ställning inom utbildningsväsendet.

Åtgärder:

a) organisationerna i samverkan med lärarutbildningarna verkar för att blivande musik- och danspedagoger i sin utbildning erhåller en grundläggande kompetens inom vår genre
b) Eric Sahlström Institutet i samverkan med organisationerna och företrädare för andra genrer på nationell, regional och lokal nivå inventerar och utvecklar olika alternativ för att öka genrens närvaro i undervisningen, exempelvis genom satsningar som Skapande skola och lokala initiativ av olika slag. Möjligheter till fortbildning inom genren för förskole- och musiklärare med annan genrebakgrund utvecklas av dans- och musikhögskolor
c) organisationerna verkar för att ta fram för nivån relevant undervisningsmaterial som kan användas av pedagoger oavsett specialintresse och -kunskap och att metoder utvecklas för att befintligt material sprids och används

Kursverksamhet och fortbildning

Den kursverksamhet och fortbildning som avses här är i första hand verksamhet som riktar sig till individer som redan är verksamma inom genren. Om andra åtgärdsförslag i handlingsplanen handlar om att introducera, bredda och rekrytera utövare och arrangörer, handlar dessa åtgärder därför snarare om möjligheter till fortsatt förkovran för dem som redan är aktiva. Dessa satsningar sträcker sig från nybörjarkurser i spel och dans till fortbildning för exempelvis arrangörer och kursledare, från lokala initiativ till verksamhet på riksnivå. Vi vill också behålla och utveckla de samarbeten som finns mellan genren och Kulturens Bildningsverksamhet och andra studieförbund.

Delmål 5
Förmedla kompetens och kunskap om genrens förutsättningar, uttryck och villkor genom att stödja och utveckla kursverksamhet och fortbildning inom genren på alla nivåer, nationellt, regionalt och lokalt.

Åtgärder:

a) respektive organisation inventerar den kursverksamhet som redan existerar och tar fram riktlinjer för ett fortsatt utvecklingsarbete i syfte att främja ett kursutbud från nybörjar- till avancerad nivå
b) organisationerna strävar efter samordning mellan organisationerna och med företrädare för andra genrer, exempelvis rörande ledar- och arrangörskurser
c) organisationerna anlitar kunniga kursledare och utvecklar olika former för fortbildning av nu aktiva och kommande ledare

Att uppträda och arrangera – arrangörer och yrkesverksamma

En livskraftig genre har en väl fungerande arbetsmarknad. För att uppnå detta krävs insatser kopplade både till den arrangörsverksamhet som bedrivs i landet och till att stärka och underlätta arbetssituationen för de yrkesverksamma. Det handlar därför om vikten av att ha fungerande arrangemang som sköts väl oavsett vem eller vilka som står bakom, samt finna nya arrangemangsformer för att stärka genrens synlighet för en bredare allmänhet.

De olika former av arrangemang som förekommer inom genren sträcker sig från större festivaler till mindre, lokala spelmansstämmor, från konserter till intima visstugor. Flera av dessa arrangemang har som huvudsaklig uppgift att verka utåtriktat (exempelvis konsertverksamhet), medan andra mer riktar sig inåt genren och dess utövare och genom det bidrar till att fördjupa och utveckla genren på olika sätt. Speciellt för genren är kombinationen konsert och danskväll och att utövarna ofta behöver behärska både att spela till dans och hålla konsert för sittande publik. Arrangemangsformerna står under en ständig utveckling; så har exempelvis de större spelmansstämmorna i flera fall allt mer tagit formen av festivaler, men med det egna utövandet fortfarande i centrum.

Dagens arrangörsverksamhet genomförs både på ideell basis och av yrkesverksamma arrangörer. Det är en styrka för genren att båda formerna finns sida vid sida och därmed kan berika varandra och tillfredsställa olika typer av behov. Detta och att det finns flera olika typer av arrangemang inom genren gör att stödbehoven ser olika ut, alltifrån ett ökat offentligt stöd till behov av hjälp med bokningar, turnésamordning och erfarenhetsutbyten mellan olika arrangörer. Vi ser att det finns ett stort behov av ett ökat stöd till arrangörer, särskilt till arrangörer som engagerar världsmusiker och -dansare. I det senare fallet önskar vi dessutom att arrangörerna i högre grad än i dag engagerar de musiker med rötter i andra kulturer som är yrkesverksamma i Sverige.

Ett viktigt steg i att öka genrens synlighet i det offentliga rummet och inom kulturlivet i stort och för att nå ut till en bredare publik är att utveckla nuvarande och nya arrangemangsformer. Detta arbete är också ett viktigt led i att skapa en väl fungerande arbetsmarknad för genrens yrkesverksamma musiker och dansare. Det ger också fler tillfällen för den enskilde att uppleva musik och dans tillsammans med andra.

Arrangörsfrågor är ett område som traditionell musik och dans delar med flera andra genrer och ett samarbete finns sedan tidigare genom Musikarrangörer i samverkan (MAIS). Jämfört med andra musikgenrer har traditionell musik och dans få arrangörer med offentligt stöd. Det har inte heller genomförts eller getts möjlighet till satsningar för att främja utvecklingen av nya arrangörer. Vi menar att statens bidrag till arrangörer behöver förändras så att den följer kostnadsutvecklingen. Musikarrangörer i samverkan har framfört att det offentliga stödet till produktion av musik behöver omfördelas alternativt kompletteras med ett utökat statligt stöd till musiklivets arrangörer så att detta uppgår till 100 miljoner kronor. Vi är eniga i detta och ser det som ett bidrag till att öka spridningen av högkvalitativ musik av olika slag i hela landet.

Vi anser också att området traditionell musik och dans bör prioriteras när stödet byggs ut. I några regioner finns det i dag resurser till samverkan mellan och administ-

rativ avlastning av arrangörer. Flera arrangörer i hela landet behöver detta slags stöd, som bör kunna ges av organisationer eller institutioner anpassat till situationen i respektive region. Musikarrangörer i samverkans krav öppnar också möjligheterna för att ge bidrag till arrangemang som är koncentrerade till en eller några dagar under året såsom festivaler och spelmansstämmor.

Det saknas i flera fall olika typer av stödfunktioner som väsentligt skulle underlätta arbetssituationen för yrkesverksamma inom genren. Hit hör exempelvis ett ökat nordiskt och internationellt samarbete kopplat till turnéverksamhet, genrecentra jämnt spridda över landet och stöd till genren i de regioner där länsmusiken ej anordnar turnéer med utövare och grupper inom genren.

Många av dagens yrkesverksamma behöver utöver sin artistroll också behärska områden såsom marknadsföring och kontakter med arrangörer och andra arbetsgivare. Det är därför viktigt att det i de yrkesförberedande utbildningarna finns moment som förbereder för de villkor som gäller för frilansare, exempelvis kunskap om marknadsföring.

Vi siktar mot att det på motsvarande sätt som inom andra genrer, på sikt skapas en infrastruktur med olika funktioner som exempelvis producenter, regissörer, kostymörer etc. Utövare är vidare beroende av agenter och bokare för att framgångsrikt kunna marknadsföra sig och sin musik i och utanför Sverige. Förutsättningarna för detta behöver ses över och här krävs insatser för att underlätta export av såväl musik som artister och grupper.

Ansvaret för marknadsföring av folk- och världsmusiker utanför Sverige är dessutom oklart. I både Danmark och Norge har genrens organisationer en stor roll i detta arbete. På motsvarande sätt bör även svenska organisationer och genrecentra ges i uppdrag med åtföljande resurser att i samspel med Svensk Musik marknadsföra genren utanför Sverige.

Mål:

- genrens arrangörer och yrkesverksamma utövare kan arbeta och utvecklas på såväl individuell som gemensam nivå

Arrangemang

Med arrangemang avses här alla former av evenemang, från den verksamhet som bedrivs på genrens få scener med avlönad personal, så som Stallet folk- och världsmusik och Södra Teatern i Stockholm, Moriska Paviljongen och Mix Musik i Malmö, till de ideella arrangörerna med kontinuerlig verksamhet, de stora festivalerna och de lokala spelmansstämmorna och danskvällarna. Vi anser att det för en livaktig genre krävs flera former av arrangemang, samtidigt som dessa ställer helt olika krav på arrangörerna och på de former av stöd som behövs. Fokus under den kommande perioden bör ligga på att utveckla befintliga och nya arrangemangsformer och att verka för att stärka stödet till nuvarande och kommande arrangörer i deras arbete.

Delmål 6
Stödja och stärka ideella och yrkesverksamma arrangörer och finna vägar för att utveckla befintliga och nya arrangemangsformer.

Åtgärder:

a) organisationerna verkar för att de skapas nationella och regionala former för stöd och fortbildning för arrangörer. I detta arbete tas också hänsyn till behov hos nya arrangörer
b) organisationerna verkar för en ökad medelstilldelning på nationell, regional och lokal nivå till arrangörer inom genren
c) organisationerna och arrangörerna på nationell, regional och lokal nivå utvecklar befintliga och nya arrangemangsformer och -arenor, verkar för att utveckla samarbetet med företrädare för andra genrer och med internationella aktörer och att detta arbete inbegriper såväl ideella som yrkesverksamma arrangörer
d) organisationerna arbetar aktivt för att hitta nya och stärka befintliga arrangörer – särskilt arrangörer inriktade på världsmusik – och arbetar för att fler artister som har rötter i andra kulturer och är verksamma i Sverige engageras
e) organisationerna stödjer Musikarrangörer i samverkans (MAIS) målsättningar rörande ökat arrangörsstöd i syfte att få fram ett riksdagsbeslut i linje med detta
f) organisationerna verkar för att fler arrangörer har möjlighet att avlöna personal och för ett ökat kvalificerat stöd till ideella arrangörer.

Yrkesverksamma

Med yrkesverksamma menas här personer med en stadigvarande försörjning inom genren. Flera av dessa kombinerar artistisk verksamhet med pedagogiska uppdrag. Inom genren finns olika former av uppdrag såsom konsertspel, spel till dans och teatermusik. Ofta krävs att en och samma individ behärskar flera av dessa för att kunna försörja sig. De delmål och åtgärder som anges här avser utövarnas artistiska verksamhet, medan förutsättningarna att vara verksam som pedagog behandlas i delområdet Utbildning och förmedling.

Vi menar att en stabil kår av yrkesverksamma inom genren är en viktig del i genrens fortsatta utveckling och att det bidrar till en höjd kvalitet på flera plan. Här ingår även en fungerande turnéverksamhet i Sverige och internationellt, riktad till olika målgrupper i samhället som exempelvis barn och ungdom, allmänheten och den specialintresserade publiken. Vi anser också att det är självklart att denna verksamhet håller hög kvalitet.

För de flesta musiker och dansare är Sverige en för liten arbetsmarknad för att kunna försörja sig som frilansare. Ett systematiskt arbete behövs för att stödja artisters arbete att använda Norden, Europa och världen som arbetsmarknader. För att göra detta måste artisterna utveckla särskilda kompetenser för information och marknadsföring. Men det behöver också byggas genrespecifika internationella nätverk som kan fungera som kanaler till artisternas egna marknadsföringsarbete. Infrastrukturen för marknadsföring av våra artister utanför Sverige och för utbyte med utlandet är i ett omvandlingsskede efter nedläggningen av Rikskonserter. Den framtida organisationen bör i ökad utsträckning samspela med genreorganisationerna i liknande

samarbeten som finns i andra nordiska länder, där genreorganisationerna har en viktig roll i det internationella arbetet.

Även på regional nivå är det viktigt att det finns en fungerande arbetsmarknad. I detta avseende spelar länsmusikorganisationerna en stor roll för att uppfylla det kulturpolitiska målet om mångfald. I dag skiljer det sig dock i hur hög utsträckning detta sker runt om i landet. Vi anser att det finns ett statligt ansvar för att traditionell musik och dans har en given plats i länsmusikorganisationernas arbete. Där detta inte uppfylls menar vi att det är rimligt att länsmusikuppdraget att arbeta med genren ges till en annan aktör.

Inom traditionell musik och dans innebär yrkesverksamhet detsamma som att vara frilansare. Jämfört med till exempel den västerländska konstmusiken råder en nästan total avsaknad av konstnärliga tillsvidareanställningar och längre, fleråriga uppdrag inom den traditionella musikgenren. Detta hänger ihop med avsaknaden av fasta institutioner för genren; medan det existerar olika slags institutioner som producerar konstmusik och andra genrers musik saknas dessa resurser för traditionell musik. Denna fördelning till förmån för den västerländska konstmusiken innebär att förutsättningarna för att uppfylla de av riksdagen fastställda kulturpolitiska målen (se s. 8) saknas. Vi behöver institutioner och anställningsformer som är förenliga med genrens bredd, struktur och behov av kontinuerlig förnyelse.

Utöver det som redan lyfts i andra delmål och som har en stor påverkan för möjligheterna att försörja sig inom genren (exempelvis frågor som rör arrangemang) finns det här insatser som vi menar är viktiga att få till stånd.

Delmål 7

Genomföra riktade insatser som en del i att förbättra arbetssituationen för genrens yrkesverksamma.

Åtgärder:

a) utökat produktions- och exportstöd till enskilda musiker och dansare liksom grupper som ett led i att stärka villkoren för genrens yrkesverksamma
b) skapandet av en infrastruktur för export och import, vilken beaktar behoven inom traditionell musik och dans och inkluderar genreorganisationerna i informations- och utvecklingsarbetet
c) översyn av riktlinjerna för tillsättandet av tjänster inom Musikalliansen och Dansalliansen, så att dessa bättre speglar de skilda möjligheter olika genrer har och öppnar upp för att fler musiker och dansare inom vår genre kan anställas
d) organisationerna följer gemensamt upp att statsmaktens krav på att uppdraget för mångfald uppfylls av länsmusikorganisationer och danskonsulenter
e) organisationerna söker samverkan med de statliga aktörerna och länsmusikstiftelserna i syfte att skapa en institutionell infrastruktur för genren, med längre konstnärliga uppdrag för musiker och dansare, tillgång till scen, repetitionsmöjligheter och marknadsföring

Att utforska och ta tillvara en genre – arkiv, dokumentation och forskning

En viktig grund för en livskraftig genre är den kunskapsbank som byggs upp runt den i form av dokumentation och forskning och att resultatet av detta arbete kan komma genren till del. Kunskapsförmedling och -fördjupning av det här slaget sträcker sig över ett stort och heterogent område, från privata insamlingsinitiativ till statligt finansierade forskningsprojekt och institutioner. Tillsammans utgör dessa en grund för att utforska, förmedla och vidareutveckla genren i bred bemärkelse.

Vi ser framför oss att det för den enskilde ska vara enkelt att söka och komma åt arkivmaterial av olika slag och få tillgång till de forskningsresultat som publiceras i olika former och kunna använda sig av dessa i den egna verksamheten. Det optimala vore om den som vill ta del av arkivmaterial kan göra detta på sin hemort, exempelvis via internet eller genom bibliotek och andra institutioner. Det är därför viktigt att bland annat satsa på sökmotorer som klarar av flera olika databassystem och ytterligare arbeta för att frågan om upphovsrätt till ljudande och rörligt arkivmaterial får en tillfredsställande lösning.

Det är viktigt att alla former för traditionell musik, dans och instrument som förekommer i Sverige dokumenteras och utforskas vidare och att samtidsdokumentationen inom genrens samtliga delar fungerar. Vi vill särskilt uppmärksamma vikten av att även det som samlas in och utforskas utanför de offentliga institutionerna tillgängliggörs och tas tillvara på ett beständigt vis. I synnerhet hos befintligt äldre material, där livslängden är starkt begränsad, är behovet att migrera till digitalt format akut.

De dokumentationer som genomförs av ideella krafter har haft och kommer att ha stor betydelse för vårt totala arkivbestånd och en hel del av det som i dag finns bevarat har samlats in av privatpersoner. Eftersom det inte är möjligt för institutionerna att ensamma stå för hela den samtidsdokumentation som vi anser är önskvärd är det viktigt att det finns ett fördjupat samspel mellan privata aktörer och institutionerna, bland annat som ett led i att stödja de ideella intressena och göra deras material tillgängligt för ytterligare studier.

Resultatet av detta arbete bildar underlag till bland annat den verksamhet som bedrivs inom utbildningsområdet. Här kan även genrens egen kursverksamhet spela en viktig roll för att förmedla och sprida den nya kunskap som produceras om genren och dess förutsättningar, uttryck och villkor. Förmedlingsaspekten är därför mycket viktig och de delar som beskrivs i delområdet Utbildning och förmedling är därför av stor betydelse även för detta delområde.

Offentliga och privata arkiv är för dagens utövare och forskare viktiga källor att utgå från för att fördjupa och utveckla dagens repertoar och för att bredda kunskapsbasen om genren i stort. Därför är tillgången på kunnig personal och relevant teknisk utrustning vid arkivinstitutionerna av stor vikt. På nationell nivå har Svenskt visarkiv ett stort ansvar här. Folkmusikens hus i Rättvik har byggt upp en hög teknisk kompetens i arbetet med att tillgängliggöra arkivmaterial på folkmusik- och dansområdet. Det pågår också arbete med att tillgängliggöra arkivmaterial inom exempelvis projektet Hitta folkmusiken.nu i Västra Götalandsregionen. I det här sammanhanget vill vi också lyfta vikten av att Arkivet för folklig dans, som nu finns på Svenskt visarkiv,

tillgängliggörs och kommer till användning. Musik- och teatermuseet har en stor samling folkmusikinstrument och viktig forskning kring dessa. Tillsammans med Eric Sahlström Institutets kompetens inom nyckelharpan är dessa angelägna områden att slå vakt om.

För den kommande perioden vill vi särskilt lyfta fram två områden: Arkiv och dokumentation och Forskning inom och utanför akademien. Det förekommer, särskilt på musiksidan, redan i dag verksamhet inom samtliga dessa områden, till viss del även på danssidan. I förarbetena har dock betydelsen av att säkra och förstärka den här verksamheten på olika sätt framhållits, liksom vikten av att studera och dokumentera genrens mångfald som en del av ett mångkulturellt samhälle. Även behovet av en ökad dokumentation inom instrumentområdet har poängterats. Vi ser det därför som viktigt att genrens estetiska, sociala, funktionella och kulturpolitiska villkor dokumenteras och utforskas och att detta sätts in i ett nordiskt perspektiv.

Mål:

- fördjupa, stärka, vidareutveckla och förmedla kunskap om genrens estetiska, historiska, kulturella och samtida förutsättningar, uttryck och villkor

Arkiv och dokumentation

För att dagens samlingar och dokumentation av traditionell musik och dans ska kunna komma till användning för utövare, forskare och andra intresserade, krävs att dessa är tillgängliga på ett tillfredsställande sätt. Här krävs också ett långsiktigt arbete att dokumentera det som i dag sker inom genren för framtida behov. Vi menar att huvudansvaret för detta arbete ligger hos de offentliga arkivinstitutionerna, samtidigt som genrens företrädare har ett ansvar att i den mån det är möjligt själva dokumentera sin verksamhet och göra denna dokumentation tillgänglig för en större allmänhet. Det gäller allt från den lilla spelmansstämman till musikhögskolornas examenskonserter.

Vidare vill vi se ett systematiskt samspel och samverkan mellan arkivinstitutionerna, organisationerna och ideella, exempelvis rörande kurser, utbildningar, uppmuntran till dokumentation och tillvaratagande av det som dokumenteras.

Viktiga frågor för den kommande perioden är tillgänglighet till och sökbarhet i befintliga arkivmaterial, professionellt omhändertagande av äldre och känsliga material samt att säkra samtidsdokumentationen. Särskild vikt bör läggas på dokumentation av dans, instrumenttillverkning och av traditionell musik och dans med bakgrund i andra kulturer än den svenska.

<u>Delmål 8</u>

Verka för att kunskapen om, bevarandet av, tillgängligheten till och användandet av offentliga och privata arkivs samlingar stärks.

Åtgärder:

a) arkivinstitutionerna i samarbete med genrens företrädare verkar för att informera och öka användningen och tillgängligheten till sina samlingar, exempelvis genom träffar med utövare och via organisationernas informationsorgan
b) Svenskt visarkiv i samarbete med andra arkivinstitutioner verkar för gemensamma nätbaserade sökmöjligheter i svenska och nordiska offentliga arkiv och

utreder möjligheterna att tillgängliggöra sina samlingar på ett sådant sätt som är juridiskt hållbart

c) Svenskt visarkiv ges uppdrag att i samarbete med Kungliga biblioteket och Folkmusikens hus hantera det akuta behovet att ta hand om äldre, inspelat folkmusik- och dansmaterial med begränsad hållbarhet
d) Svenskt visarkiv verkar för att Arkivet för folklig dans utvecklas och tillgängliggörs

Delmål 9

Hållbar, representativ och mångfacetterad samtidsdokumentation av genren i vid bemärkelse.

Åtgärder:

a) arkivinstitutionerna även fortsättningsvis verkar för en systematisk dokumentation av musik- och dansutövning som utförs av ej yrkesverksamma utövare och att organisationerna i möjligaste grad är stödjande i detta arbete
b) genrens företrädare åtar sig ett gemensamt ansvar för att driva frågor om dokumentation, bland annat av utövande och instrumentbyggande

Forskning och förkovran

En fortsatt fördjupning om genren, dess villkor och konstnärliga kvaliteter är av stor vikt. Detta för att bilda underlag till alltifrån kursverksamhet i mindre omfattning till utbildningar inom universitet och högskola samt för att utöka kunskapen om genren. Det är även ett led i att ta till vara och arbeta vidare på det material som arkiven har i sina samlingar och förmedla detta till en bredare publik.

Den konstnärliga och kreativa utforskningen av och fördjupningen i genren genomförs av forskare knutna till dans- och musikhögskolor. Ytterligare forskning bedrivs vid andra institutioner inom universitet och högskolor samt större arkiv och ytterligare annan forskning bedrivs på ideell basis. Förutsättningarna för och syftet med detta arbete skiftar därför väsentligt, liksom i vilka sammanhang slutresultaten sedan används. Vi anser dessutom att detta är en del av implementeringen av Unescos konvention om det immateriella kulturarvet.

För den kommande perioden ser vi därför ett behov av att stödja och utveckla forskningen inom universitet och högskola och liknande områden och stödja och utveckla det arbete som genomförs på ideell grund. Området har det gemensamt med utbildningsområdet, att verksamheten är starkt individberoende och därför sårbar.

Delmål 10

Utveckla, stödja och initiera ny forskning om traditionell musik och dans och angränsande områden inom universitet, högskola och motsvarande instanser och finna stödformer för att främja det arbete som sker på ideell basis.

Åtgärder:

a) Svenskt visarkiv får som uppdrag att samordna, utveckla och verka för en livskraftig och aktiv forskningsmiljö som inkluderar vetenskaplig forskning, konst-

närlig-kreativ forskning och forskning inom det utbildningsvetenskapliga fältet med inriktning mot traditionell musik och dans

b) Svenskt visarkiv i samarbete med organisationerna och universitet och högskola utvecklar former för möten och samverkan mellan företrädare för genren och företrädare för forskning med syfte att både förmedla aktuell forskning, fånga upp önskemål och behov av forskningsområden från genren och att stödja den verksamhet som sker på ideell basis

c) Eric Sahlström Institutet får som uppdrag att administrera ett nätverk för forskning om traditionella instrument, där även Musik- och teatermuseet bör ha en framträdande roll

Stöd, uppföljning och fördjupning

Samverkan inom genren och med det omkringliggande samhället är viktigt för att kunna säkra genrens plats i kulturlivet. Men det är också viktigt att samhället och dess institutioner tar ett ökat ansvar för genren – både genom olika stödformer och genom att säkerställa att genren är representerad i exempelvis styrelser, råd och samarbetsorgan. För att genomföra de målsättningar som sätts upp i den här planen – både på kort och lång sikt – krävs att det offentliga stödet till genren utökas.

I arbetet med handlingsplanen har det framkommit flera områden där det i dag sker stora förändringar men där konsekvenserna av dessa för genren är oklara. Som en del i uppföljningen av handlingsplanen ingår därför områden där det krävs mer kunskaper om genrens villkor och förutsättningar än vad vi i dag har inom flera av delområdena. Det finns också områden där vi i dag ser att det finns ett starkt behov av att bevaka genrens intressen i pågående processer där det ännu inte står helt klart hur de kommer att påverka genren på sikt. Hit hör exempelvis genomförandet av Unescos konvention om immateriellt kulturarv i Sverige och de förändringar som sker inom utbildningsväsendet. Den regionala kulturpolitikens omvandling liksom frågan om moms för ideella föreningar är andra frågor som påverkar utvecklingen.

För en livaktig och heterogen tillvaro för traditionell musik och dans i Sverige i dag och i framtiden krävs därmed insatser som går utöver de områden som tagits upp hittills. Dessa insatser syftar till att säkra en livskraftig och mångfacetterad framtid för genren nationellt, regionalt och lokalt och för såväl amatörer som yrkesverksamma i bred bemärkelse.

Mål:

- genom ökat offentligt ansvarstagande stärka genren i samhället och genomföra och följa upp handlingsplanen för traditionell musik och dans i Sverige
- genom uppföljning och bevakning av ett urval av områden fördjupa kunskaperna om genrens nuvarande och kommande villkor och förutsättningar

Uppföljning och fördjupning

I de följande delmålen och åtgärdsförslagen identifieras områden där det i dag antingen inte finns tillräckligt med kunskaper om genrens villkor eller där det finns ett behov att bevaka genrens intressen i processer som just nu är under utveckling. En del av denna bevakning utförs i dag av samarbetsorgan som Amatörkulturens samrådsgrupp (ax), Musikarrangörer i samverkan (MAIS), Civilsamhällets organisationer i samverkan (Civos) och Ideell kulturallians, i vilka genren är representerad.

<u>Delmål 11</u>

Bevaka utvecklingen inom följande områden utifrån frågan om hur genrens förutsättningar och villkor kommer att påverkas:

Unescos konvention om immateriella kulturarv

I januari 2011 ratificerade Sverige Unescos konvention om det immateriella kulturarvet och från och med 2011 har Institutet för språk och folkminnen av regeringen fått i

uppdrag att under en treårsperiod utveckla arbetet med tillämpningen, bland annat i samverkan med andra berörda aktörer.

Vi ser oss som en viktig aktör i detta arbete och det står dessutom klart att många av de delar som i konventionen och i förarbetet till ratificeringen av den i Sverige går i linje med det som vi vill uppnå med denna handlingsplan. Exempelvis styrker konventionen oss i vårt arbete att främja genrens närvaro inom utbildningsväsendet liksom inom forskningen och vi menar att den också motiverar att genren är bättre representerad inom kulturlivet och dess institutioner. Det är dock av yttersta vikt att genren redan i inledningsskedet av arbetet med att tillämpa konventionen i Sverige är väl företrädd och att detta inkluderar genrens organisationer, amatörverksamheter och yrkesverksamma. Ett viktigt område för genren under de följande åren är därför att bevaka och vara delaktig i arbetet med att tillämpa konventionen i Sverige.

Ny lärarutbildning och nya läroplaner för grund- och gymnasieskolan
Inom utbildningsområdet pågår just nu stora förändringar i form av nya läroplaner och genom sjösättandet av den nya lärarutbildningen. I båda dessa processer har det framkommit flera frågetecken rörande de estetiska ämnenas plats och funktion. Detta kan mycket väl påverka genrens plats inom utbildningsväsendet och i lärarutbildningens innehåll och vi befarar att genrens ställning kommer att försvagas ytterligare. Ett viktigt bevakningsområde för genrens företrädare är därmed att följa utvecklingen inom utbildningsväsendet och lärarutbildningarna och i detta arbete bevaka genrens intressen.

<u>Delmål 12</u>
Undersöka möjligheterna och där dessa finns initiera och formulera utredningsuppdrag med syfte att inventera förutsättningarna för genren inom följande områden:

Delområde: ”Att uppträda och arrangera – arrangörer och yrkesverksamma”
Inom detta delområde finns det behov av ökade kunskaper om villkor och förutsättningar på arbetsmarknaden för yrkesverksamma musiker och dansare med bakgrund i andra kulturer än den svenska. Under vilka förhållanden kan de i dag verka inom genren och vilka insatser krävs för att underlätta deras möjligheter för fortsatt yrkesverksamhet?

Ytterligare en viktig del inom området rör frågan om genrecentra utspridda över hela landet och konsulttjänster av olika slag. Dessa skulle kunna ge ett stort och välbehövligt bidrag till genren genom att på regional och lokal nivå stödja arrangörer och yrkesverksamma inom traditionell musik och dans. Under den kommande perioden är därför en målsättning att inleda arbetet med att ta fram riktlinjer och beräkna de ekonomiska förutsättningarna för genrecentra och -konsulter.

Delområde: ”Att utforska och ta tillvara en genre – arkiv, dokumentation och forskning”
Inom detta område försiggår i dag en hel del arbete som utförs på ideell basis. Resultatet av detta arbete är emellertid ofta svåråtkomligt för den som är intresserad och våra kunskaper om dess omfattning och i vilken utsträckning som materialet tas till vara av offentliga institutioner är otillräckliga. Här behövs ytterligare kunskaper om

vad som redan i dag dokumenteras av genrens arrangemang, konserter, kurser, utövare etc. utanför de offentliga institutionerna och vilka stödbehov som finns för att underlätta och tillgängliggöra detta arbete. Det är också önskvärt att tidigare inventeringar av arkivmaterial kompletteras och uppdateras. Vi anser att huvudansvaret för detta arbete bör ligga på de offentliga arkivinstitutionerna – på nationell nivå hos Svenskt visarkiv och på regional nivå hos motsvarande institutioner.

Stöd och resurser

De ekonomiska resurser som i dag finns tillgängliga inom genren baseras på offentliga stöd- och bidragsformer och – i mindre utsträckning – på medlemsavgifter och andra typer av intäkter. I de ideella delarna av verksamheten finns även viktiga resurser bestående av de enskilda medlemmarna och deras insatser – resurser som är svåra att uppskatta värdet av men som i många avseenden är helt avgörande för genrens fortlevnad.

Genrens företrädare har ett stort ansvar att inför bidragsgivare av olika slag motivera och påpeka behovet av en ökad resurstilldelning och vilka mervärden detta tillför kulturlivet i stort.

Vi ser redan nu flera områden där det kommer att behövas ett ökat stöd. Hit hör ett långsiktigt stöd till genrecentra spridda över landet. Dessa bör, utöver eventuella lokala och regionala uppdrag, ha sina specifika nationella ansvarsområden. Detta gäller i nuläget Stallet folk- och världsmusik i Stockholm, nationell scen för folk- och världsmusik, Folkmusikens hus i Rättvik, nationellt centrum kopplat till arkiv-, dokumentation- och digitaliseringsfrågor, och Eric Sahlström Institutet i Tobo, nationellt nyckelharps- och utbildningscentrum.

Inom arrangemangsområdet är vi måna om att det kommer till stånd en ökning av arrangörsstödet i linje med de rekommendationer som Musikarrangörer i samverkan har framfört. Vi anser också att stödet till centrala amatörkulturorganisationer ska öka i linje med Amatörkulturens samrådsgrupps krav; detta som ett led i att säkra organisationernas arbete. Här finns också ett behov av att trygga förutsättningarna för Folk- och världsmusikgalan, som etablerades i Stockholm 2010 i syfte att lyfta fram de yrkesverksamma utövarna och öka publikens kännedom om genrens bredd och kvalitet.

Det har den senaste tiden skett förändringar i de olika stödsystemen, exempelvis genom bildandet av Kulturbryggan och Statens musikverk. Vi tycker att dessa är positiva förändringar, men saknar en tydligare anpassning till den civila sektorn. Därför ser vi stora möjligheter med en plattform som vänder sig till den civila sektorn alternativt att möjligheterna och formerna för den civila sektorn att söka medel i de plattformar som redan nu finns ses över.

För att genomföra de målsättningar som satts upp för den kommande perioden i handlingsplanen krävs att befintliga resurser ses över.

Mål för genren inom en tioårsperiod:

- det ekonomiska utrymmet ökar så att det motsvarar den insats som genren gör för den svenska kulturpolitiken

- andelen i kulturbudgeten motsvarar andelen i kulturutövandet

Förutsättningar för utveckling av genren på kort sikt:

- i linje med Amatörkulturens samrådsgrupp öka stödet till amatörkulturorganisationerna

- ökat anslag till nationella genrecentra – Stallet, Eric Sahlström Institutet (ESI), Folkmusikens hus i Rättvik – och på sikt etablering av fler genrecentra geografiskt spridda över landet

- ökat stöd för arrangörskap
- att arrangörsstödet även omfattar spelmansstämmor och festivaler
- säkrat stöd till Folk- och världsmusikgalan, ETHNO, polskmärkesuppdansning och Zornmärkesuppspelning

- ökat stöd till musiker generellt
- ökat stöd till fria grupper
- ökat stöd till traditionell musik och dans med rötter utanför Sverige
- ökat stöd till dans
- ökat fonogramstöd

- särskilt anvisade medel för genomförandet av Unescos konvention om det levande immateriella kulturarvet

Det fortsatta arbetet

Redan i dag pågår samarbeten inom genren och med andra genrer på flera håll – framför allt via organisationerna. Detta möjliggör för genren att få ett ökat genomslag för målsättningar, särskilt i de fall då de sammanfaller med motsvarande mål hos andra genrer. Samarbetet bör fortsätta och utvecklas som ett viktigt led i genrens representation i kulturlivet.

Det är också viktigt att genren är representerad i sammanhang som direkt eller indirekt påverkar den. Det kan exempelvis gälla styrelser av olika slag samt representation i de organ som beslutar över olika typer av stöd och i regionala dialoger. Genren ska också vara en självklar samarbets- och samtalspartner i arbetet med att tillämpa Unescokonventionen om det immateriella kulturarvet.

Frågor om struktur och samverkan är dessutom viktiga för att samordna och koordinera de åtgärdsförslag som anges inom de olika delområdena. Genom detta stärker genren sin röst både utåt gentemot politiker, myndigheter, utbildningsväsendet etc. och inåt i de egna leden. Ett område att se över är att i linje med Musikarrangörer i samverkans (MAIS) krav lyfta frågan om att stöd som går till produktion ska omfördelas och komma arrangörerna till godo. En annan fråga rör länsmusikens ansvar för de kulturpolitiska målen, där stödet till genren varierar kraftigt geografiskt. Förutsättningarna för Musikalliansens verksamhet behöver ses över så att de bättre motsvarar behoven hos genren.

Vi är angelägna om att arbetet med handlingsplanen inte ska avstanna i och med att den färdigställts. Därför har organisationerna gemensamt ambitionen att bilda ett övergripande nätverk med namnet Nationellt råd för traditionell musik och dans. Eric Sahlström Institutet kommer att vara samordningskansli för nätverkets arbete. I rådet kommer organisationerna att vara företrädda vid starten. Målsättningen är att inom kort utöka rådet med representanter från världsmusikscenen och musik- och danshögskolorna.

Rådets arbete ska inledningsvis fokuseras på att följa upp arbetet med handlingsplanen. Det kommer på sikt också ha som uppdrag att initiera insatser och åtgärder som syftar till att främja genren. Det kommer också ha en viktig roll i att koordinera samarbetet mellan genrens olika aktörer.

Bilaga 1 Handlingsplanens förarbeten

Förarbetena är publicerade på organisationernas hemsidor och på Eric Sahlström Institutets hemsida. Där finns också ytterligare material utlagt med relevans för arbetet med att ta fram handlingsplanen.

Ahlbäck, Sven; Bergström, Isak; Parkman, Sara; Ronström, Johan & Mörk, Johan: *Folkmusikutredningen – ekonomisk fördelning till professionella aktörer.*

Bojlund, Maria & Telje, Thomas: *Arrangörskap inom folkmusik, världsmusik och dans – underlag för handlingsplan.*

Hogmark, Esbjörn: *Hur kan vi bättre förvalta våra kulturarv, folkmusikinstrumenten?*

Moberg, Pär: *Utredning av status och behov för folk och världsmusik/ folk- och världsdans inom den svenska skolan. Förskola, grundskola, gymnasium, kulturskola, folkhögskola/eftergymnasiala utbildningar och högskola.*

Rosén, Stina: *Situationen för professionella utövare inom genren folk- världsmusik och dans i Sverige.*

Sigfridsson, Ingegerd: *Amatörverksamhet inom folkmusik och dans.*

Sjöberg, Tommy: *Arkiv med folklig musik och dans i Sverige – underlag för handlingsplan.*

Utöver detta har det genomförts en studie av det offentliga stödet till genren som redovisas separat.

Bilaga 2 Hemsidor med mer information

Nedan listas hemsidor till exempelvis de olika institutionerna, men också till andra aktörer som nämns i handlingsplanstexten.

Amatörkulturens samrådsgrupp: http://www.amatorkultur.se/
Civilsamhällets organisationer i samverkan: http://www.civos.se/
Eric Sahlström Institutet: http://www.esitobo.org/
ETHNO: http://www.ethno.se/
Folkbeat: http://sv-se.facebook.com/pages/Folkbeat/117347748316682#!/pages/Folkbeat/117347748316682?sk=info
Folkmusikens hus i Rättvik: http://www.folkmusikenshus.se/
Hitta folkmusiken.nu: http://www.hittafolkmusiken.nu/Kultur_Default.aspx?id=56454
Hälsinge Låtverkstad: http://www.halsingelatverkstad.net/
Ideell kulturallians: http://ideellkultur.se/
Institutet för språk och folkminnen: http://www.sofi.se/
Institutionen för kulturvetenskaper, Linnéuniversitetet: http://lnu.se/institutioner/institutionen-for-kulturvetenskaper
Kulturbryggan: http://www.kulturbryggan.se/
Kulturens Bildningsverksamhet: http://www.kulturens.se/
Kungliga Musikhögskolan i Stockholm: http://www.kmh.se/fm
Mix musik, Malmö: www.mixmusik.com
Moriska paviljongen, Malmö: www.moriskapaviljongen.se,
Musikarrangörer i samverkan: http://mais.se/
Musikhögskolan i Malmö, Lunds universitet: http://www.mhm.lu.se/
Nordtrad: http://nordtrad.net/
Riksförbundet för Folkmusik och Dans: http://rfod.se
Skapande skola: http://www.kulturradet.se/skapande-skola/
Stallet folk- & världsmusik: http://www.stallet.st/
Statens kulturråd: http://www.kulturradet.se/
Statens musikverk: http://www.statensmusikverk.se/
Svensk Musik: http://svenskmusik.org/
Svenska Folkdansringen: http://www.folkdansringen.se/
Svenskt visarkiv: http://www.visarkiv.se/
Sveriges Spelmäns Riksförbund: http://www.spelmansforbund.org/
Södra teatern, Stockholm: http://www.sodrateatern.com/
World wide orchestra: http://www.kulturivast.se/produktion/31662/world-wide-orchestra/

Omslagsfoton:
Från Folk- och Världsmusikgalan 2012 i Malmö. Fotograf: Peter Ahlbom